

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

[Prima pars]

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

precepta. Vel s^m Aug. duo denarii duo sunt caritatis precep-
ta. aut pro nullo vite presentis et future. Vel s^m Orige. duode-
narii sunt scientia scripturarum et auctoritas ecclesie: et dedit sta-
bulario: stabularius est quilibet ecclesie rector: cui dantur a xpo du-
o denarii supradicti. ut eorum precio agat curam hominis vulnerati: et
ait curam illius habere: hoc dixit petrus. Jo. vlt. pascite oues meas:
propter quam causam sacerdotes curati dicuntur. Item aliud beneficia
et quodcumque erogaueris. ille erogat qui data sibi distribuit. sed
superogatur. qui amplius dat quam accepit. ad sanandum vero homines
superogatur preceptis addendo consilia scripture addendo expositio-
nes: ego cum rediero: Ambrosius. quando reuerteris domine mihi in die iudicij
dicitur. erit enim tempus quando uniuersa caro te respiciet reuertente.
reddam tibi: fiet retributio prelati ecclesie de labore quem habuerit
in sollicitudine subdito. 2. Thi. 4. reposita est mihi corona
iusticie quam reddet mihi dominus in illo die iustus iudex. in quibus omni-
bus numerantur. 13. beneficia gratia samaritani impensa. ut genus
humanum sanaret. Tercio ponitur istius parabolae applicatio ad
propositum. quis horum trium videtur tibi proximus? fuisse illi qui inci-
dit in latrones. at ille dixit non quidem sacerdos aut leuita. quoniam
am ut dicit Christus. inutilis est sacerdoti dignitas et legis scientia
nisi per bona opera confirmetur. sed ille fuit proximus. qui fecit mi-
sericordiam in illum. omnes quidem et sacerdos et leuita et samari-
tanus proximi erant lege nature. sed solus samaritanus etiam mi-
serationis beneficio fuit proximus. Deinde satisfecit illi questio
mihi: et quis est proximus meus dicens. et ait illi ihesus. vade. et
passionis affectu: et tu fac similiter: quasi dicat. petis a me quod
sit tibi proximus? Respondeo. quia quicumque indiget tibi miseri-
cordie sue gentilis. siue peccator est tibi proximus. unde Am. non cognatio
facit proximum. sed misericordia. quia misericordia est secundum naturam. mi-
hil enim tam secundum naturam quam ad se inuenire nature.

In festo natiuitatis beate virginis. In
Introductio sermonis: LXIII.

Per generationis ihesu christi filii dauid filii a-
braham. Mat. 1. hoc idem sed alio ordine legitur
Lu. 3. Christus non estimes inquit te parua audire. cum
audis hanc generationem. valde enim est ineffa-
bile: quod deus ex muliere nasci dignatus est et
homines peccatores habere. ineffabile quidem est. quod preter na-
ture ordinem ut virgo generet. est super humanam investigationem
ut deus sit homo qui generatur et est super nostre originis additionem.
ut sanctus factus generetur. quod omnes in petris accepti sumus nos.

Sermo

propter quod dicit Ysa. 53. generationem eius quis enarrabit.
Ad matris virginis ergo asugiam⁹ auxiliū. que illius secretū
generationis ipsa nouit. vt nobis digne aliquid loqui tribuat
de sua et filii sui generatione. qd vt mereamur ipetrare. saluta-
tiois sibi mun⁹ angelicæ humilit offeram⁹ dicētes Ave ma. ã.
Prohemium super euangelium ã. B

Iber generationis ihesu cristi. ã. frequenter videmus
aliquē totū suū genus nobilitare. propter suā prudē-
tiaz et industriā. genus vero cristi licet fuit magne no-
bilitatis. qz ex p̄iarchis et regib⁹. atqz qd maxime
nobilitatis est fuerit ex virgine. totū tñ suum genus xps deco-
rauit et nobilitauit. non igit genus beate virginis tñte fuit no-
bilitatis. ex eo qz traxit originem ex p̄iarchis et regibus qñte
fuit claritatis. ex eo qz ipsa genuit deum verum et hōiem. regez
regum et dñm dominātium. istius vero generationis nobilitas
beate virginis et q̄tum ad p̄genitores et q̄tum ad xpm gemi-
tum tangitur in presenti euangelio. quod diuidit in duas ptes
premittitur enim prohemium narrationis. Deinde exequit. ibi
ab abrahā autē ã. C In prohemio quatuor continent. pri-
mū est que sit forma opis: liber: non em̄ quodcumqz opus no-
men libri meretur. sed illud solum cuius noticia deat liberos. q̄
dā ei noticia seruilis est. que acquirē spe lucri ⁊ honoris. ista ve-
ro talis non est. qz sui gratia. Itemlib dicitur eo qz mentez libe-
rat. noticia vero eoz que in eo tradunt. Item dī liber q̄si v̄bs
l̄farum. quod huic operi conuenit. quia multa ministeria l̄farū
hic continentur. vt simus ipsius noticia ciues sanctorū ⁊ domesti-
ci dei. Secundo ta igit materiaz generationis. cum multa alia
scribantur in libro. queritur quare a sola generatione eum de-
nominet Et dicendū qz huius est duplex causa. Vna h̄m Raba-
nū. quia a generatione incepit. altera h̄m Criso. quia radix oim
bonorum est xpi generatio. tercio explicat psonam quo ad no-
men et dignitatem. quo ad nomen quidem: ihesu: ihesus hebre-
um nomen est. grece iohes. latine vero saluator dicitur. quāti-
vero ad dignitatem: xpi: christus grecum nomen est quod he-
brayæ dicitur messias. latine vero vnctus. saluator quidez fuit
ipse cuius hęc generatio teritur. Quat. ipse saluum faciet popu-
lū suum a peccatis. fuit vnctus. quia rex sacerdos p̄pheta et pu-
gil. hęc em̄ quatuor persone inungebantur: vt per vnctioez re-
gi daretur potestas. sacerdoti sanctitas. p̄phete sciētia. pugili vi-
ctoria. p̄s. vnxit te deus oleo leticie. Quarto quia duplex ē xpi
generatio. scz ex deo ⁊ homie. ostendit quā istaz imendat: filii

dauid: qui dauid filius fuit abrahe. vnde subdit: filii abrahā: vlt
 vtraque filiatio ad xpm p̄ referri. qui amboque fuit filius. **D**
 Queritur quare ceteris p̄missis horum duorum xpm filium noi
 auit. Et dicendum qd h̄ quadruplex est causa. vna quia ipsi fu
 erunt maiores patrum. abrahaz inter patres. dauid inter reges:
 vnde ponunt in principio duarum theseredecades. alteri vt osten
 dat xpm esse ex semine regum et p̄iar chaz. tertia vt dignitas
 ostendatur que fuit in p̄genitoribus. abrahā enim habuit sacer
 talem dignitatem. qm̄ fecit deo sacrificium. habuit etiam p̄iar
 chalem. vnde d̄r pater multarum gentium. dauid vero habuit
 regalem dignitatem et p̄phete officium: et qz xps rex p̄pheta p̄is
 archa et sacerdos fuit. ideo isti duo maxime nominant. Sed
 querit cum dauid posterior fuerit abrahe. quare ei premititur:
 Et dicendum qd ea rōne dauid abrahe premititur. qua xps oi
 bus aliis est p̄missus. h̄c enim est d̄ra inter p̄hemiz et tractatū
 quia p̄hemium p̄mittit ea que primo sūt in intentione. et auer
 tit que intentioni sūt p̄p̄m quiora. tractatus vero cū exequatur
 intentum. p̄mittit intento principali ea que illi deseruiunt. et p̄
 mo exequit ea que remotiora sūt. donec ultimo declarat intentū
 quia vero qd hic d̄r p̄tinet ad p̄hemium. ideo dixit hunc librum
 esse de generatione xpi. quod ē principale p̄positū. filii dauid et
 abrahe quod ē annexum. sed dauid p̄p̄m quior fuit intento. in p̄te
 vero executiua incipit a magis remotis: donec ultimo deueniat
 ad generatōes xpi.

Prima ps expositiois euāgelii

Braham autem genuit Ysahac. finito prohemio ex
 equitur quod se dixit p̄miserat. scz de generatione
 xpi. eius genealogiā distinguens in tres p̄tes. qrum
 quelibz. 14. cōtinet generationes. vñ fiunt tres thes
 seredecades. id est tres quatuordene. p̄ma cōtinet iudices. scda re
 ges. ibi. dauid at̄ genuit x̄. tertia p̄ticipes. ibi. et post transmi
 gratōes x̄. sub quibz diuersis t̄pibus fuit populz isrl̄. in qui
 bus oibus p̄fibus vt dicit glo. nō solū debet historia notari: s̄
 etiā allegoria. quō vnusq̄s qz eoz nomine et virtute xpm p̄fi
 gurauit. in p̄ma igit̄ quatuordena numerant. 14. patres. subti
 cetur generatio ipsius abrahe: abrahā autē: interpretat̄ pater ml̄
 taz gentium. et crisū significat. ex quo p̄cesserunt xp̄iani. psal.
 postula a me dabo tibi gen. x̄. Item abrahaz commendat̄ virtute
 fidei. Gen. 40. credidit abrahā deo et reputatū est illi ad iusti ci
 az. xps vero n̄ram fidem fundauit. cuius ipse p̄ncipiū et funda
 mentū est. vt d̄r. 1. Coz. 3. fundamentū nemo aliud ponat q̄ in
 positū sit qd est xps ihesus. quia vero ea q̄ sūt in p̄ncipiatis ex

Sermo

rellentius insunt principio. id est christus fidem non habuit. sed excellentius aliquid scilicet aptam visionem. hec autem duo beate virgini communiunt. sicut enim christus est pater multarum gentium. ita ipsa est mater omnium credentium. Itaque ipsa fuit que primo credidit in ecclesia. et per omnes in morte filii et super omnes. unde virtus fidei eam beatificauit. luc. 1. beata que credidisti. quam proficiet in te que dicta est a domino. **S**equitur secunda generatio. genuit Isaac. qui interpretatur risus et gaudium. in quo virtus obedientie commendatur. quia ad mandatum patris non renouit imolari. ut dicitur Gen. 22. unde patet quod ex fide sit gaudium in corde credentium. cuius operatio est obedire deo. et submittere omnem intellectum et virtutem in obsequium christi. hec autem patet in christo. Ysa. 42. non erit tristis nec turbulentus. unde in luc. ca dicit quod exultauit ihesus in spiritu sancto. qui obediens fuit patri usque ad mortem. Phi. 2. rursum spirituale gaudium fuit in virgine beata. Luc. 1. exultauit spiritus meus in deo. fuit etiam in ea obedientia maxima. Luc. 1. ecce ancilla domini. Sequitur tertia generatio Isaac autem genuit iacob: iste supplantator dicitur eo quod cum natus est tenuit plantam elau fratris sui. Ipse commendatur a virtute patientie. quam habuit in aduersitatibus. ex quo patet quod ex gaudio fidei nascitur prudentia supplantandi dyabolum carnem et mundum. si quid tamen aduersi patiamur ab istis mimis. oportet prudentie addere patientiam. hec autem christo adueniunt. supplantauit enim dyabolum ipsum eiciens cruas ministerio. mirabili prudentia de potestate mundi. cuius patientiam ostendit petrus dicens. qui cum maledice retur non maledicebat. hec autem virtutes beata virgo habuit. de prima dictum est Gen. 3. ipsa daret caput tuum. de secunda vero patet quia in omnibus aduersitatibus que pro filio sustinuit patiens ipsa fuit. **S**equitur quarta generatio: iacob autem genuit iudam: qui interpretatur assessor. in quo virtus confidentie et securitatis commendatur. quia confidenter accessit pro liberatione beniamin Gen. 43. et quia ceteris timidis ipse diuisum in are rubrum primo ingressus est. unde intelligimus quia ex prudentia supplantandi inimicum generatur assessor laudis ad deum et securitatis. quod dicitur nobis in auxilium. in christo autem fuit assessor beneficiorum. Luc. 10. confitebor tibi domine pater rex celi et terre. Item in eo fuit confidentia Jo. 8. qui me misit mecum est. et non relinquet me solus. rursum laudis assessoriam attendimus in beata virgine. Luc. 1. magnificat anima meo. securitate vero quia non timuit quicquid aduersitatis habuit et fratres eius: qui fuerunt. 11. sed cum ipse iudas non fuerit primo genitus. 12. fratrum. Quenit quare ceteris proponat. Et dicendum quod habet duas seculas. vna quia est eius nobilior fuit ceteris. quia regala altera

quia et hac tribu natus est christus. Itē querit cū Isaac habue-
rit fratrem ismahel. iacob vero fr̄em esau quare noiat hic fr̄es
iude tacitis sup̄ ismahel et esau. Cuius rō duplex ē. vna h̄m glo.
qz fr̄es iude māserunt in cultu vniū dei. ⁊ p̄tinent ad repmissi-
onem factā abrahe. sed ismahel et esau non manserūt in dei cultu
ra. nec p̄tinent ad p̄missionem. Alia rō h̄m Cn̄. quaten⁹ ause-
rat elationem nobilitatis. qz plures frat̄z iude fuerunt et accl̄
nati. et tamen non oēs p̄iarche. ¶ Sequit̄ quinta ḡna-
tio: iudas at̄ genuit phares et zara: licet alios filios habuit iu-
das ante istos. non t̄n nomiantur. quia ad generationē domi-
ni non p̄tinent. istos vero duos simul nomiat. quia solus pha-
res p̄tinet ad xp̄i genealogiam. quia eandem habuerūt originē
maulam nati. scz de incestu: de thamar: q̄ fuit nurus iude. nec
tamen vt dicit Am. recusauit xp̄us habuisse tales p̄genitores:
pr̄mo quidē qz venit in mundum: vt subderet cōtumelijs. vnde
de maculate originis nō recusauit iniuriā. Secdo ne pudeat eccle-
siam de p̄cōribus agregari. Tercio vt ostenderet etiā suis ma-
iōibus fuisse necessarium redemptionis beneficium. Quarto ne
quis putaret originis maculā impedimentum esse virtutis. Qn̄-
to ne insolens se iactaret de generis nobilitate. Nota qz pha-
res interpretat̄ diuisio. zara vero oriens. in diuisione autem no-
tatur perfectio vite. qua iusti a p̄cōribus segregant̄. in oriente
vero attenditur claritas diuine cognitiōis. quoz vtrunqz ge-
nerat dei laus et confessio. fuit aut̄ xp̄s diuisus ab alijs Hebre-
s. talis decebat vt esset nobis pontifex sanctus ipollutus. segre-
gatus a peccatoribus. de eo rursus scriptum est. Zacha. 6. ecce
vir oriens nomen eius. fuit nihiloin⁹ beata virgo segregata in-
ter omnes mulieres merito et beneficijs. vñ Beda. nec p̄maz si-
milem visa est. nec habere sequentē. fuit etiā oriens aurora. ex
qua passit sol iustitie. vel oriens in natiuitate sua segregata ab
omni p̄cō. qz vt dicit. Ber. añ sancta fuit q̄ nata. ¶ Se-
quit̄ sexta generatio: phares at̄ genuit esrom: qui sagitta inter-
pretat̄. oritur em̄ sagitta verbi dei. ⁊ gignunt̄ credentes ⁊ necā-
tur increduli ex p̄fectione vite. xp̄s talis est sagitta. Ysa. 49. po-
sui me quasi sagittā electā. talis etiā sagitta fuit beata virgo:
q̄ corda credentiū penetrauit. vt ad dei accendunt̄ amorē. ⁊ cū-
das h̄sles iterem̄ i vniūso mūdo. Sequitur septima generatio
esrom at̄ genuit arā: qui interpretat̄ electus. qui enim habueit
sagittaz verbi. eligit̄ ad illud enuntiandū. vnde de paulo dicit̄
Act. 19. ecce nos reliquimus omnia et secuti semas te: fuit etiā

Sermo

beata virgo electa inter omnes mulieres: ut xpm peret. nec ei
fortuita sed diuina electione sic factum est ut eicit Ber. Sequitur
octaua generatio: arā aut genuit aminadab: qui spontaneus
interpretatur. ex electione ei dei procedit. ut aliquis sponte ad o-
perandum se offerat. sponte aut se xps obtulit ad liberationem hūa-
ni generis Jo. 10. p̄tatem habeo ponendi animā x̄. Spontanea
etiam fuit beata virgo. quia libere se obtulit deo ad virginitatem
seruandam. ad incarnationem dei et ad obsequium eius. Sequitur
9. generatio: aminadab at̄ genuit naason: qui serpentinus im-
pretatur. sub quo principe tribus iude. filii isrl̄ egressi sunt de ter-
ra egypti. quos ipse primus p̄ mare rubrum transduxit. de p̄mpti-
tudine namque mentis oritur virtus serpentis. que est se totum expo-
nere ne caput nostre fidei in aliquo vulneret. serpentinus autem est
xps. quia velut serpens in ligno fuit suspensus. ut quicumque eum
intueatur sanetur. ipse rursus transiit mare rubrum passionis et libe-
rauit fideles a seruitute dyaboli. serpentina etiam est beata virgo
a deuicō serpente. cuius caput ipsa cōstruit qua velut stella du-
ce mare p̄ntis seculi transimus. ut dicit Ber. x̄. R. Seq̄-
tur. 10. generatio: naason autem genuit salmon: qui interpretatur
sensibilis. iste patre in deserto mortuo successit in principatu sue
tribus. sub quo filii isrl̄ terrā reppmissionis ingressi sunt ex quo v̄o
aliquis velut serpens obrulerit se pro dño. tunc sentit quia oportet
tuit eum pati pro nomine eius. sensibilis at̄ fuit xps. quia passio-
nes humanas usque ad mortem expertus est. cuius ducatu p̄missam
adipiscimur beatitudinem. Mich. 2. ascendit enim iter pandens
an̄ eos. beata etiam virgo sensibilis fuit. quando gladii passionis
filii animam eius p̄transiuit. ipsa vero tanquam scala et porta cel̄. atque
hostiaria introducat ad regnum vite p̄petue. Sequitur. 11. generatio: sal-
mon autem genuit boos: qui fortis interpretatur. de isto dicit Ruth. 2.
quod erat vir potens magnarum opum. naz ex p̄ceptione eorum quod
at̄ est dñs fortis et potens. dñs potens in prelio. cuius opes ut
dixit agnes virgo. nunquam decrescunt. hanc fortitudinem habuit
beata virgo. Prou. 33. mulierem fortem quis inueniet. que plena est
omnibus diuicis gratiarum: de raab: raab meretrix fuit: que abscon-
dit exploratores iudeorum. que venerat iericho. propter quod beneficium
cūctis habitatoribus urbis occisis. ipsa cum suis morte euasit. L.
Sequitur. 12. generatio: boos at̄ genuit obeth: qui seruus interpretatur
de quo dicit Ruth. 4. natus est qui te diligit et colabit. ex dono
namque fortitudinis potest seruire dei. que est in dilectione dei et
solacōe xpi. fuit at̄ xps seruiens. quia examinuit semetipsum. formaz

serui accipiens. cuius tanta fuit dilectio ad patrem et ad homi-
 nē: vt mortē susciperet. ipse solatus ē lugentes in syon. vt di-
 citur *Ysa. 61.* beata virgo maria fuit seruiens deo. vnde illd. ec-
 ce ancilla domini. fuit diligens deum. solata est elizabeth a cū-
 ctos in aduersitatibus solat: ex ruth: hęc moabitū fuit vxor
 maalon. quaz boos accepit vxorem p̄cepto legis dicentis. q̄
 vxor defuncti siue liberis esset propinquois vxor. lex tamen p̄-
 cipiebat moabitūdas non duci in vxores et ideo questio est. an
 boos peccauerit eam accipiens. videtur enim fuisse perplexus.
 quia cum matrimonium ipsius ruth primo fuerit contractuz cū
 maalon contra legem non obligabatur boos ad eam recipien-
 dam. eo mortuo marito. quia matrimonium cum alienigenis nō
 tenet. vnde sepauit esdras tales coniuges. Potest dici h̄m *Xmb.*
 q̄ merita ruth excellerunt legis diffinitionē. ita vt digna fuerit
 coniugio boos mentis dignitate. licet nō cognatione corporis. vñ
 fuit diuina dispensatio. ¶ Sequit: 13. gnatio: obed aī
 genuit iesse. iste alio nomine d̄r *Ysai.* fuit enim b̄mōius. iesse
 vero incendium siue mēsum interpretatur. nam ex seruitio dei
 generatur deuotiois mēsum. x̄ps vero ē mēsum igne cari-
 tatis. ardes fuit etiā beata virgo magnitudine deuotiois. q̄si
 mēsum ardens *Can. 8.* que est ista que ascendit p̄ deseruā: sicut
 virgula fumi ex aromatis mirre et thuris. Sequit: 14. gene-
 ratio: iesse aut genuit dauid. qui manu fortis interpretatur. etiā
 desiderabilis et pulcher aspectu. desiderabilis em̄ est sic opans:
 quia habet mox pulchritudinē. fuit aut x̄ps fortis in ope sine
 defectu. fuit desideratus adis gentib9. fuit speciosus forma pre-
 filis hoīm. virtus dauid fuit mansuetudo. de x̄po vero dicitur
Piere. 11. ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimā
 Beata virgo fuit fortis in opere puer. 32. manū suā misit ad
 fortia. fuit desiderabilis p̄iarchis et p̄phetis. fuit decora *Can.*
 4. tota pulchra es ꝛ. fuit mansueta velut columba. que obur-
 gare non nouit. vnde *Ber.* quere diligenter. nihil in ea durum
 inuenies. bene ergo dauid filia: regez: hęc est cā q̄re alii filii iel-
 se non nominantur. quia nō cōficauerunt ipsi dauid in regno. q̄
 aut sup̄ditas omnes virtutes habuerit. merito ad hoc deueit.
 vt rex deat noīari. *Apoc. 5.* fecisti nos deo nostro regnum.

Secunda pars.

¶ Etundo cum dicitur. Dauid autem. ponuntur gene-
 rationes secunde thessere decades. que continetur s̄gi-
 bus quarum prima est: dauid autem genuit salomo-
 nē: qui pacificus interpretatur. de x̄po vero dicit: q̄a